

Бекітілді:у. Искакова С.А. С.А.Искакова
Басқұдық ЖОББМ-нің директоры м.у.а.

Тақырыбы:

«Жаһандық құзыреттілік»

«Кәсіпкерлік және бизнес негіздері»

Класы: 11 класс
Орындағы: Куанышбаева С.А. КС
Көркем еңбек пән мұғалімі
Ә/б отырысында қаралды Мұхамет
Ә/Б жетекшісі: Куанышбаева С.А.
№ 01 хаттама күні 28айы 08 2023ж
Тексерілді: Искакова С.А.
Оку ісінің орынбасары

Түсінік хат

1. Оқу бағдарламасы «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығымен бекітілген Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес өзірленген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 29031 болып тіркелген).
2. «Жаһандық құзыреттіліктер» курсы білім алушылардың әлемдегі өз орнын анықтау үшін қажетті қундылық бағдарларын, коммуникативтік дағдыларын, этикалық нормалары мен мінез-құлық ұстанымдарын қалыптастыруға ықпал етеді.
3. **Курстың мақсаты:** білім алушылардың кәсіпкерлік, экономика, менеджмент және маркетинг негіздері бойынша базалық білім алуы; өз тандауы үшін жауапкершілікке дағыландыру және кәсіпкерлік түрғыда ойлауын, белсенді өмірлік ұстанымды қалыптастыру; қазіргі нарықтық жағдайларда болашақ дербес қызмет үшін дағдылардың практикалық базасын құру.

4. Оқыту міндеттері:

- 1) білім алушыларда кәсіпкерліктің теориялық негіздерін қалыптастыру;
- 2) кәсіпкерлік ойлауды және өз әлеуетін іске асыру үшін мүмкіндіктерді көре білуді дамыту;
- 3) білім алушыларда қаржылық сауаттылықтың практикалық дағдыларын қалыптастыру;
- 4) бизнес-идеяларды генерациялау және оларды кәсіпкерлік қызмет деңгейіне дейін дамыту дағдысына ие болу;
- 5) бизнестің өмір сүруін арттыру мақсатында бәсекелестіктің өзгеретін жағдайларында бизнес-модельдеу және бейімдеу дағдыларын дамыту;
- 6) зерттеу жүргізу, заманауи ақпараттық технологияларды пайдалану дағдыларын қалыптастыру.
- 7) өзінің жетістіктері мен өзінің өмірлік ұстанымы үшін жауапкершілікті тәрбиелеу болып табылады.

5. «Жаһандық құзыреттіліктер» оқу пәнінің ерекшеліктеріне мыналар жатады:

- 1) Қазақстан кәсіпкерлігінің даму тарихы, практикасы және ерекшелігі негізінде пәнді құру;
- 2) оқу процесін интерактивтік, зерттеу, топтық әдістемелер мен оқыту технологияларын қолдана отырып, үйымдастыру;
- 3) жаппай кәсіпкерлікті дамытудың қазақстандық және әлемдік нарықтық үрдістерін ескере отырып, сұранысқа ие XXI ғасыр дағдыларын қалыптастыру (кәсіпкерлік өмір салты ретінде);
- 4) саналы өмірлік ұстанымды қалыптастыру және өз қызметін тандауы үшін жауапкершілікті қабылдау мақсатында коучингтік тәсілдерді пайдалану;

- 5) практикалық дағдылар мен біліктерді қалыптастыруға, процесті геймификациялау арқылы бастапқы тәжірибелі қалыптастыруға бағытталған тренингтік форматты пайдалану;
- 6) синергетикалық әсер алу мақсатында аймақаралық деңгейде курсты игеру шенберінде ақпарат алмасу, өзара іс-қимыл жасау үшін мектептің интернет-қоғамдастығын құру;
- 7) электрондық кітапханалық базаның және жұмыс материалдары базасының on-line порталы, білім алушылар, әлеуетті стартаптар, жұмыс істеп тұрған бизнес пен инвесторлар арасындағы коммуникациялардың вебинарлық және қонақжай алаңы арқылы үйымдастыру;
- 8) білім беру процесін автоматтандырылған модельдеу арқылы кәсіпкерлік қызметті жүргізу дағдыларын дамытатын мамандандырылған онлайн - және оффлайн ойындармен қолдау;
- 9) клиенто-бағдарлау дағдыларын дамыту үшін дизайн-ойлау қағидаттарын пайдалану;
- 10) барынша тиімді практикалық және әдіснамалық сонымен қатар, басқа қоғамдастықтармен өзара іс-қимыл жасауға ықпал ететін инфрақұрылым құру

6. «Жаһандық құзыреттіліктер» оку курсының оку жүктемесінің көлемі 11-сыныпта аптасына 1 сағатты, оку жылында 36 сағатты құрайды.

Нені меңгеру керек:

- білім алушылардың жергілікті, өнірлік, елдік, жаһандық ауқымдағы өзара тәуелділік мәселелерін сыйни ұғыну;
- мемлекеттің, саяси және діни бірлестіктер мен мәдениеттердің өзара байланысы қағидаттарын меңгеру;
- түсіну, әлемде өз ұстанымдарын табысты айқындаудың әмбебап құзыреттерін иелену дағдыларын меңгеру;
- білім алушылардың экологиялық мәдениеті алынған білімді практикада қолдануды меңгеру;

Нені үйренуі тиіс:

- Ата-аналарға ризашылық білдіруді үйрену;
- этикалық мәдениетін дамытуға;
- нақты өмірлік жағдайларда мінез- құлық қағидалары мен нормаларын білуін қолдануға;
- социумдағы табысты өзара іс-қимылға;
- ахуалды сыйни талдау және жауапты шешімдер қабылдауды;

Күтілетін нәтиже: «Жаһандық құзыреттерді» оқыту шенберінде орта білім беретін 5-11-сыныптарда білім алушылар жаһандық оқығаларды, олардың себептері мен салдарын, әртүрлі процестер мен құбылыстарды аналитикалық бағалау, оларды басқа адамдардың ұлттық-мәдени құндылықтарымен дұрыс байланыстыру, өзіндік және топтық жұмыс, педагог-тәлімгердің қолдауымен өз оқыту процесін басқару, маңызды проблемаларды жеке, өнірлік / ұлттық және жаһандық тұрғыдан қарау, олардың өзара байланысын түсіну, қол жетімді ақпаратты сыйни бағалау, өз ұстанымын талқылау және дәлелдеу, сыртқы әлеммен белсенді өзара іс-қимыл, жеке өсу перспективаларын, өз елінің дамуы мен оның жетістіктеріне жеке қатысуын көру дағдыларын меңгереді.

2. Оқу курсының базалық мазмұны

Оқу курсының мазмұны білім алушылардың жас ерекшеліктері мен қызығушылықтарын ескере отырып әзірленген екі бөлімнен тұрады.

1-Юнит. Кәсіпкерлік және бизнес негіздері

2-Юнит Қаржылық сауаттылық

Бірінші юнит төрт бөлімнен тұрады:

1.1 Кәсіпкерлік негіздері

- 1.1.1 Кәсіпкерлікке кіріспе.
- 1.1.2 Нарықтың жұмыс істеу тетіктері.
- 1.1.3 Нарықтық тепе-тендік.
- 1.1.4 Табысты кәсіпкердің дағдылары.
- 1.1.5 Бизнестегі заманауи технологиялар.

1.2 Қазіргі жағдайдағы кәсіпкерлік

- 1.2.1 Бизнес неден басталады?
- 1.2.2 Стартап мәдениеті.
- 1.2.3 Бизнес-перштерлер мен инвесторлар. Үқастықтар мен айырмашылықтар.
- 1.2.4 Бизнес-инкубаторлар.
- 1.2.5 Қазіргі жағдайда бәсекелестікті дамыту.

1.3 Маркетинг

- 1.3.1 Маркетингке кіріспе.
- 1.3.2 Диджитал-маркетинг.
- 1.3.3 Маркетингтік соғыстар.
- 1.3.4 SWOT-талдау-маркетингтік жоспарлау құралы.
- 1.3.5 Бренд қосымша құндылық ретінде.

1.4 Қаржылық жоспарлау және модельдеу

- 1.4.1 Қаржылық модель және оны құру тәсілдері.
- 1.4.2 Бюджеттеу.
- 1.4.3 Баға саясаты.
- 1.4.4 Шығындарды басқару.
- 1.4.5 Таза пайда мен дивидендтер.

Екінші юнит төрт бөлімнен тұрады:

2.1 Жеке кірістерді басқару

- 2.1.1 Жеке табыс түрлері.
- 2.1.2 Жеке табысты арттыру стратегиясы.
- 2.1.3 Отбасы бюджетіндегі белсенді табыстың рөлі.
- 2.1.4 Пассивті кірісті қалай құруға болады.

2.2 Жеке шығындарды басқару

2.2.1 Жеке қаржатты тиімді пайдалану

2.2.2 Iрі сатып алулар.

2.2.3 Эмоционалды сатып алу.

2.2.4 Банктік кредиттер.

2.3 Отбасылық бюджет

2.3.1 Отбасы бюджетінің түрлері.

2.3.2 Отбасылық бюджетті жоспарлау.

2.3.3 Отбасылық бюджетті жүргізу ережелері.

2.3.4 Отбасылық бюджетті үнемдеу.

2.4 Жинақтар мен жинақтар

2.4.1 Қаржылық қауіпсіздік жастығы.

2.4.2 Жинақтарды құру тәсілдері.

2.4.3 Жинақтау түрлері.

2.4.4 Отбасының қаржылық байлығы.

Ақпараттық-әдістемелік бөлім

11-сыныпқа арналған «Жаһандық құзыреттер» курсы «Бизнес және кәсіпкерлік негіздері» және «Қаржылық сауаттылық» екі юнитінен тұрады. 10-11-сыныптарда «Жаһандық құзыреттер» курсының мазмұны білім алушыларда пән саласына қатысты дағдыларды (hard skills), әлеуметтендіру дағдыларын (soft skills), өздігінен білім алу және үздіксіз білім алу дағдыларын (self skills) қалыптастырудың жүйелі процесін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Жалпы, «Жаһандық құзыреттерді» оқыту шеңберінде орта білім беретін 5- 11-сыныптарда білім алушылар жаһандық оқигаларды, олардың себептері мен салдарын, әртүрлі процестер мен құбылыстарды аналитикалық бағалау, оларды басқа адамдардың ұлттық-мәдени құндылықтарымен дұрыс байланыстыру, өзіндік және топтық жұмыс, педагог-тәлімгердің қолдауымен өз оқыту процесін басқару, маңызды проблемаларды жеке, өңірлік / ұлттық және жаһандық тұргыдан қарастауда, олардың өзара байланысын түсіну, қол жетімді ақпаратты сыйни бағалау, өз ұстанымын талқылау және дәлелдеу, сыртқы әлеммен белсенді өзара іс-қимыл, жеке өсу перспективаларын, өз елінің дамуы мен оның жетістіктеріне жеке қатысуын көру дағдыларын менгереді.

Юниттер тақырыбы оқытудың алуан түрлі тәсілдерін ұсынады: проблемалық және зерттеу, шығармашылық, санауды және гуманистік оқыту.

Білім алушылардың оқу қызметі ұжымдық, шығармашылық және өзіндік жұмысы форматында ұйымдастырылуы мүмкін, оның барысында тиімді өзара әрекеті мен ынтымақтастық, коммуникация, коллаборация, сыйни және шығармашылық ойлау, өзін-өзі бағалау және өзін-өзі басқару дағдылары күнделікті өмірінің ажырамас бөлігі ретінде қалыптасады. Білім алушылардың ғылыми-зерттеу жобалары мен әлеуметтік бағыттағы акцияларды жүзеге асырудағы бастамаларын қолдау маңызды.

Педагог білім алушылардың бастамаларына қолдау көрсете отырып, оқу процесін мынадай форматта ұйымдастырады:

- жаһандық проблемалар, олардың себептері, салдары және ықтимал әрекеттер бағыттары бойынша зерттеулер жүргізу;
- дәлелдерді, аргументтер мен көзқарастарды қолдау үшін дәлелдемелерді пайдалану;
- мәселені анықтау және талдау, дәлелдер мен көзқарастарды тұжырымдау;
- шағымдарды, дәлелдер мен көзқарастарды қолдау үшін қолданылатын дәлелдер мен аргументтерді талдау және бағалау;
- зерттеулерді, дәлелдер мен көзқарастарды қолдау үшін көздерді және/немесе процестерді талдау және бағалау;
- аргументті, көзқарасты, іс-қимыл жоспарын немесе нәтижені қолдау үшін ойлау сыйығын жасау;
- жеке, аймақтық, ұлттық және жаһандық ұстанымдардағы маңызды мәселелерді қарастыру, осы көзқарастар (перспективалар) арасындағы байланысты түсіну;
- жаһандық оқигалар, олардың себептері мен салдарлары туралы аналитикалық бағалау түсінігін дамыту. Рефлексия аясында:
- әр түрлі көзқарастарды объективті түрде қарастыру;
- аргументтер мен дәлелдерді қолдана отырып, жеке көзқарасты негіздеу;
- топтық жұмыс және зерттеу нәтижелері жеке окуға қалай әсер еткенін түсіну және түсіну.

коммуникация және коллаборация шеңберінде:

- тиісті дәлелдерді, аргументтер мен көзқарастарды нақты және құрылымды түрде таңдау және ұсыну;
- ғылыми негіздені қоса алғанда, зерттеу нәтижелерін ұсыну;
- командалық жобаның жалпы мақсаты мен нәтижесіне үлес қосу;
- жауапты азаматтық ұстанымды білдіру.

Жалпы орта білім беру деңгейінің 11-сынынтарына ариалған «Жаһандық құзыреттіліктер»
курсының Үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар
11-сынып

Болім	Такырыбы	Сағат саны	Уақыты	Білім алушының білім нәтижесі
Юнит 1. Кәсіпкерлік және бизнес негіздері				
1.1 Кәсіпкерлік негіздері	1.1.1 Кәсіпкерлікке кіріспе	1	01.09.	<p>Жоспарлы экономиканы нарыктық экономикаға трансформациялаудың жалпы траекториясын түсінеді.</p> <p>Нарыктық экономика негіздерін біледі.</p> <p>Экономика саласындағы оқиғалар мен құбылыстарды талдай және сыйни бағалай алады.</p> <p>Такырып аясында зерттелген терминдер мен ұғымдарды колдана алады.</p>
	1.1.2 Нарыктың жұмыс істеу тетіктері	1	08.09.	<p>Нарыктың жұмыс істеуінің негізгі тетіктерін түсінеді.</p> <p>Нарыктық қатынастардың зандары мен ережелерін біледі.</p> <p>Алған білімдерін түсіндіре алады.</p> <p>Алған білімдерін тәжірибеде колданады.</p>
	1.1.3 Нарыктық тәпе-тендік	1	15.09.	<p>Нарыктық тәпе-тендікке кол жеткізу шарттарын түсінеді.</p> <p>Нарыктық тәпе-тендік шарттары туралы біледі.</p> <p>Олар нарыктық тәпе-тендік жағдайларына қатысты өз ұстанымдарын білдіре алады.</p> <p>Тапсырмадағы сұраптарға жауап беру барысында пәндік терминологияны қолданады.</p>
	1.1.4 Табысты кәсіпкердің дағдылары	1	22.09.	<p>Табысты кәсіпкерлік қызмет үшін қандай дағдылар қажет екенін түсінеді.</p> <p>Табысты кәсіпкердің дағдыларын қалай қалыптастыру керектігін біледі.</p> <p>Табысты кәсіпкердің дағдыларын талдай алады.</p> <p>Алған білімдерін сабак тапсырмаларының сұраптарына жауап беру барысында колданады.</p>

	1	29.09.	<p>Табысты бизнес жүргізу үшін заманауи технологиялардың маңыздылығын түсінеді.</p> <p>Заманауи бизнес-технологиялардың мүмкіндіктерін біледі.</p> <p>Олар бизнесегі заманауи технологиялар туралы ақпаратты іздей алады.</p> <p>Өз бизнес-идеяларын жүзеге асыру үшін заманауи технологиялар туралы білім негіздерін қолданады.</p>
	1	06.10.	<p>Бизнес-жобаны күру алгоритмін түсінеді.</p> <p>Негізгі бизнес-процестер туралы біледі.</p> <p>Болашақ бизнес-процестерді модельлеуді біледі.</p> <p>Жеке бизнес-идеяларды іске асыру үшін бизнес-процестер туралы білімді қолданады.</p>
1.2 Казіргі жағдайдағы кәсіпкерлік	1	13.10.	<p>"Стартап-мәдениет" құбылысының мәнін түсінеді.</p> <p>Стартап-мәдениеттің пайда болу тарихын біледі.</p> <p>Өз стартап-идеяларын іске асыруда акылға қонымын тәуекел қагидатын іске асыра алады.</p> <p>Стартап-жобаларды талқылауда тиісті терминологияны қолданады.</p>
1.2.3 Бизнес-перштегер мен инвесторлар. Үқастықтар мен айырмашылықтар	1	20.10.	<p>"Бизнес-перштегер" құбылысының мәнін түсінеді.</p> <p>Олар бизнес-перштегерінің классикалық инвесторлардан пегізгі айырмашылықтарын біледі.</p> <p>Олар бизнес-перште және классикалық инвестор ұғымдарын салыстыру кезінде өз ұстанымдарын дәлелдей алады.</p> <p>Тапсырмаларды орындау барысында алған білімдерін қолдана алады.</p>
1.2.4 Бизнес-инкубаторлар	1	27.10.	Жана бастаған кәсіпкерлер үшін бизнес-инкубаторлардың артықшылықтарын түсінеді.

			Казакстан мен әлемдегі бизнес-инкубаторлардың негізгі тізімін біледі. Инкубатор мен бизнес-инкубатор арасында үкастықтар жасай алады. Өмірдің түрлі салаларында бизнес-инкубаторлардың жұмыс істеу принциптерін колданады
1.2.5 Қазіргі жағдайда бәсекелестікті дамыту	1	10.11.	Бизнесегі және жалпы өмірдегі бәсекелестіктің пайдасын түсінеді. Табысты бәсекелестік күрес тәсілдерін біледі. Жеке өсу үшін бәсекелестік ортанды колдана алады. Алтынған білімді жеке бәсекеге қабілеттілікті арттыру үшін колданады
1.3.1 Маркетингке кіріспе	1	17.11.	"Маркетинг" ұғымының мәнін түсінеді. Маркетингтің негізгі заңдарын біледі. Өз бизнес-идеялары мен жобаларын іске асыру үшін маркетингтік әрекеттерді колдана алады. Маркетингтік стратегияларды колданады.
1.3 Маркетинг 1.3.2 Диджитал- маркетинг	1	24.11.	Маркетингті классикалықтан сандыққа ауыстыру процесінң заңдылығын түсінеді. Сандық маркетингтің негізгі күралдарын біледі. "Диджитал-маркетинг" ұғымының мәнін түсіндіре алады. Агрессивті сандық маркетингтес коргау әдістерін колданады.
1.3.3 Маркетингтік соғыстар	1	01.12.	Маркетингтік соғыстардың мәні мен себептерін түсінеді. Маркетингтік соғыстардың негізгі стратегияларын біледі. Өз бизнес-жобаларын іске асыруда маркетингтік стратегия туралы білімді колдана алады. Алтынған білімді маркетингтік соғыстардың салдарынан

			корғану үшін колданады.
1.3.4 SWOT талдау-маркетингтік жоспарлау Кұралы	1	08.12.	"SWOT-талдау" күралының мәнін түсінеді. SWOT талдауы қалай жасалатының біледі. SWOT талдау деректерін талдай алады және олардың негізінде корытынды жасай алады. Жеке бизнес-жобаларды іске асыруда SWOT-талдауды колдана алады.
1.3.5 Бренд көсімша құндылық ретінде	1	15.12.	Брендтің бизнесегі маңыздылығын түсінеді. Онімнің немесе қызметтің бағасын қалыптастырудың брендтің ролін біледі. Брендтің белгілерін тізімдей алады. Жеке шығындарды басқарудағы брендтің ролі туралы білімді колданады.
1.4.1 Қаржы моделі және оны құру әдістері	1	22.12.	Жеке бизнесі құру үшін қаржылық модельдің маңыздылығын түсінеді. Қаржы моделін құру алгоритмдерін біледі. Қаржы моделінің негізгі көрсеткіштерін талдай алады. Қаржы моделін құрудың дыбысын колданады.
1.4 Қаржылық жоспарлау және модельдеу	1.4.2 Бюджеттеу	1	"Бюджеттеу" терминінің мағынасын түсінеді. Бюджет ережелерін біледі. "Бюджеттеу" ұғымын түсіндіре алады. Әмірлік бюджеттеу жағдайларда дағдыларын колданады.
1.4.3 Бага саясаты	1	19.01.	Бага саясатын қалыптастыру принциптерін түсінеді. Бизнес үшін бага саясатының экономикалық әсерін біледі. Бага саясатын қалыптастыруға әсер ететін факторларды тізімдей алады. Тауарлар мен қызметтердің құнын түсініру үшін бага саясаты туралы білімді колданады.

	1	26.01.	<p>Шығындарды басқарудың негізгі принциптерін түсінеді.</p> <p>Бизнестең шығындарды сауатты басқарудың рөлін біледі.</p> <p>Шығындарды басқару Ережелері туралы сойлесе алады.</p> <p>Өмірлік жағдайларда шығындарды басқару туралы білімді колданады.</p>
	1	02.02.	<p>Пайда мен таза пайда арасындағы айырмашылықты түсінеді. Таза пайданы есептей алгоритмін біледі.</p> <p>Пайда мен таза пайда арасындағы айырмашылықты талдай алады.</p> <p>Дивидендтерді болу кезінде таза пайданы есептей туралы білімді колданады.</p>

Юнит 2. Каржы сауаттылығы

2.1 Жеке кірістерді басқару		1	09.02.	<p>Жеке кіріс түрлері бойынша болу принципін түсінеді.</p> <p>Жеке табыстың қандай түрлері бар екенін біледі.</p> <p>Такырыпты талқылау барысында пәндік терминологияны колдана алады.</p> <p>Алған білімдерін өмірлік жағдайларда колданады.</p>
		1	16.02.	<p>Жеке табысты арттыру философиясын түсінеді.</p> <p>Жеке табысты арттыру жолдарын біледі.</p> <p>Жеке табысты арттыру стратегиясын жасай алады.</p> <p>Алған білімдерін өмірлік жағдайларда колданады.</p>
		1	23.02.	<p>"Белсенді табыс" ұғымының мәнін түсінеді.</p> <p>Белсенді табыс алу тәсілдерін біледі.</p> <p>Белсенді кірісті құрайтын ақшаны тиімді басқара алады.</p> <p>Алған білімдерін өмірлік жағдайларда колданады.</p>
		1	01.03.	<p>Отбасы бюджетіндегі пассивты табыстың мәнін түсінеді.</p> <p>Пассивті кіріс көздерін күру</p>

				алгоритмін біледі. Белсенді және пассивті кіріс арасындағы айырмашылықтарды түсіндіре алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
		1	15.03.	Каржылық байлыққа қол жеткізу үшін жеке қарадатты тиімді пайдалану дагдыларының мәнін түсінеді. Жеке қаражатты тиімді пайдаланудың негізгі ережелерін біледі. Қалтадагы акшаны тиімді пайдалана алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
	2.2.1 Жеке қаражатты тиімді пайдалану			
	2.2.2 Ірі сатып алушар		1	05.04. Кандай сатып алушар үлкен депсанайтынын түсінеді. Ірі сатып алушар үшін қоржинау алгоритмдерін біледі. Ірі сатып алушар жөншарлай алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
2.2.Жеке шығындарды басқару	2.2.3 Эмоционалды сатып алу		1	"Ірі сатып алушар" терминін мағынасын түсінеді. Эмоционалды сатып алушар корғау әдістерін біледі. Акшаны үтімді пайдалана алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
	2.2.4 Банк кредиттері		1	19.04. Банктік несис деген не екенін түсінеді. Банктік карызы беру шарттарын біледі. Олар пайыздық мөлшерлемені сскере отырып, ай сайынғы төлемдер сомасын есептей алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
2.3Отбасы бюджеті	2.3.1 Отбасылық бюджеттің түрлері		1	26.04. Отбасылық бюджеттің қандай түрлері бар екенин түсінеді. Отбасы бюджеттің әр түрлінің күрьышымын біледі. Отбасының белгілі бір бюджеттің түрін таңдау себептерін талдай алады.

			Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
2.3.2 Отбасылық бюджетті жоспарлау	1	03.05.	Отбасылық бюджетті жоспарлаудың маңыздылығын түсінеді. Отбасылық бюджетті жоспарлау әдістерін біледі. Отбасылық бюджетті жоспарлай алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
2.3.3 Отбасылық бюджетті жүргізу ережелері	1		Отбасылық бюджетті жүргізу ережелерін қолданудың негізділігін түсінеді. Отбасылық бюджетті жүргізу ережелерінде қандай ережелері бар екенін біледі. Отбасылық бюджетті жүргізе алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
2.3.4 Отбасылық бюджетті үнемдеу	1		Отбасылық бюджетті үнемдеудің маңыздылығын түсінеді. Отбасылық бюджетті үнемдеудің негізгі қагидаларын біледі. Өздерінің қаржылық шефімдері үшін жауап берес алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
2.4 Жинақ және жинақтау	1	10.05.	Каржылық қауіпсіздік жастығын күрудың маңыздылығын түсінеді. Каржылық қауіпсіздік жастығын күру әдістерін біледі. Каржылық қауіпсіздік жастығын күра алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
2.4.1 Жинақтарды күру тәсілдері	1	17.05.	Ақша жинақтарының маңыздылығын түсінеді. Өмірлік жағдайларда алған білімдерін күру әдістерін біледі. Ақша жинақтарын тиімді басқара алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда қолданады.
2.4.3 Жинақ түрлері	1	24.05.	Жинақтардың түрлері бір-бірінен калай ерекшеленетінін

			түсінеді. Жинақтардың қандай түрлері бар екенін біледі. Жинақтардың әртүрлі түрлері үшін қаржылық тәуекелдерді аныктай алады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда колданады.
2.4.4 Отбасының қаржылық байлығы	I	24.05.	Отбасының қаржылық байлығы деген сөз тіркесінің мағынасын түсінеді. Каржылық байлықка қалай қол жеткізуге болатынын біледі. Каржылық байлықка қол жеткізу жолдары туралы ойланады. Алған білімдерін өмірлік жағдайларда колданады.

Қолданылған әдебиеттер:

Мұғалімдерге ұсынылатын әдебиеттер:

1. Ходжаниязова Ж.Т. Нарықтық экономика негіздері – Фолиант, 2012;
2. Хамитова Г. Экономика және кәсіпкерләк негіздері – Фолиант, 2012;
3. Айдарханов М. Х. Макроэкономика оқу құралы, Фолиант, 2013;
4. Чайжунусова Г.Ж. Основы экономики, Фолиант, 2012;
5. Исабеков Б. Парасатты экономика дағдарыс пен серпіліс. 2013;
6. Айдарханова М.Х. Жұмашбекова С.К. Микроэкономика. Алматы, 2011;

Оқушыларға ұсынылатын әдебиеттер:

- 1.Аганина Қ.Ж, Кобдикова Ж.У, Қараев Р.Ж, Сұлтанов Ж.М, Қараев Е.Ж «Кәсіпкерлік және бизнес негіздері», Мұғалім кітабы, 10 сынып, «Арман-ПФ» баспасы 2019ж;
2. Темірбекова А.Б. Экономикалық теория негіздері. 2011;
3. Қазақстан – 2050 стратегиясы қалыптасқан мемлекет. Қ.Р. Президенті Елбасы Н.Ә. Назарбаев, 2014;
4. Елшібаев Р.Қ. Кәсіпкерлік, Фолиант, 2014;
5. Мадханова К.А. Төлем жүйесі, 2013;